

Talousvaliokunnan mietintö n:o 17 hallituksen esityksestä pelikasinotoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunta on 23 päivänä marraskuuta 1990 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 275 pelikasinotoimintaa koskevaksi lainsäädännöksi.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Teuvo Veijalainen sisäasiainministeriöstä, varatoimitusjohtaja Lauri Martti Raha-automaattiyhdistyksestä, apulaisosastopäällikkö Erkki Lehtovirta Oy Alko Ab:stä, hallintojohtaja Eero Kurri Oy Veikkaus Ab:stä, toimitusjohtaja Per Forsskåhl Suomen Varustamoyhdistyksestä, kehittämisspäällikkö Kyllikki Silvennoinen Matkailun edistämiskeskuksesta, toimitusjohtaja Jorma Latvus Hotelli- ja ravintolaneuvostosta ja ryhmäsihteeri Folke Sjölund. Valiokunta on saanut lisäksi kirjallisen lausunnon psykoanalyttikko, apulaisylilääkäri Esko Varilolta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaislakia ja rikoslakia siten, että Raha-automaattiyhdistyksen harjoittamia ruletti-, kortti- ja raha-automaattipelejä sekä muita niihin verrattavia niin sanottuja kasinopelejä voitaisiin erikseen myöntettävän luvan nojalla pelata nykyistä korkeammin panoksin erityisissä tätä toimintaa varten varatuissa tiloissa, pelikasinoissa. Pelikasinotoimintaa harjoittaisi yksinoikeudella Raha-automaattiyhdistys, ja toimintaa valvoisi sisäasiainministeriö.

Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä, mutta kiinnittää huomiota pelikasinotoiminnan mahdollisesti aiheuttamiin sosiaalsiin ja mielenterveydellisiin haittavaikutuksiin. Näitä tulisi erityisesti pelikasinotoiminnan alkuvaiheessa seurata.

Valiokunnan mielestä uhkapelin sallittavuus ja siihen liittyvä julkisuus antavat nykyistä paremmat mahdollisuudet valvontaan, seurantaan, haittojen ehkäisemiseen ja tarvittaviin hoito- tai muihin toimenpiteisiin. Olennaista

on, että säädettäväksi ehdotettua 18 vuoden vähimmäisikärajaa koskien sekä pääsyä pelikasinoon että pelaamista siellä noudatetaan. Sama koskee päihtyneen tai huumaaavan aineen vaikutuksen alaisen pelikieltoa. Ehdotuksen mukaan velaksi pelaaminen on myös kiellettyä. Pelin toimeenpanijalle ehdotetaan tietyin edellytyksin oikeutta puuttua pelaajan peliin sosiaalisten syiden niin vaatiessa. Tällaisia syitä olisivat lähinnä ilmeinen yli varojen pelaaminen ja psyykinen riippuvuus eli pelihimo.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan suurimmalla osalla ihmisistä pelaaminen ei muodostu ongelmaksi. Vaikein ongelma on patologinen pelihimo, jonka keskeisin ominaisuus on pelaamisen pakonomaisuus ja mahdollisuus lopettaa ennen perusteellista häviötä. Patologiseen pelihimoon taipuvaisten määrä ei kuitenkaan missään yhteisössä ole suuri.

Esitys merkitsee Raha-automaattiyhdistyksen verotuksen muuttamista leimaverosta arpajaisveroksi. Valiokunnan mielestä hallituksen tulisi ennen verotuksen muuttamista koskevan esityksen antamista käydä neuvotteluja Ahvenanmaan maakuntahallituksen välillä siitä, miten Ahvenanmaan vastaavan yhdistyksen (Ålands Penningautomatförening) verotuloja käsitellään. Päämääränä tulisi olla nykyisen periaatteen säilyttäminen, jonka mukaan Ahvenanmaan yhdistyksen tuottamat varat käytetään Ahvenanmaalla.

Hallituksen esityksen perusteluihin viitaten talousvaliokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Helsingissä 22 päivänä tammikuuta 1991

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lindroos, varapuheenjohtaja Laurila ja jäsenet Andersson, Dromberg, Huuhtanen, Ikonen, Jouppila, Lapiolahti, Mönkäre, Puisto, Puska, J. Roos, Vastamäki ja Wasz-Höckert.

Talousvaliokunnan mietintö n:o 18 valtioneuvoston kertomuksista päihdeolojen kehityksestä vuonna 1988 ja vuonna 1989

Eduskunta on 13 päivänä helmikuuta 1990 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi valtioneuvoston kertomuksen eduskunnalle päihdeolojen kehityksestä vuonna 1988 (K n:o 15/1989 vp.) ja 18 päivänä joulukuuta 1990 kertomuksen eduskunnalle päihdeolojen kehityksestä vuonna 1989 (K n:o 14).

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ylitarkastaja Tapani Sarvanti sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, ylitarkastaja Yrjö Nuorvala sosiaalivaltiosiosta, osastopäällikkö Markku Murtomaa ja ylitarkastaja Maila Upanne lääkintöhallituksesta, yliaktuaari Hilka Ahonen tilastokeskuksesta, lakimies Antero Jaakkola Suomen Kaupunkiliitosta, vapaaehtoisen sihteerin Olavi Arminen Suomen Kunnallisiitosta, osastopäällikkö Helge Hansson Finlands svenska kommunförbundet, toimistopäällikkö Seppo Sainio Helsingin kaupungin yhteisvaliokunnasta, pääjohtaja Heikki Koski, johtaja Mikko Immonen, johtaja Junno Pekkala, tiedotuspäällikkö Asko Haaranen ja alkoholipoliittisen tutkimuslaitoksen esimies Jussi Simpura Oy Alko Ab:stä, varapuheenjohtaja Klas Winell Kunnallisiitoksesta, johtaja Tuula Jokela Helsingin Itäiseltä A-klinikalta, ylilääkäri Paavo Koistinen Järvenpään sosiaalisairaala, johtaja Jorma Kuuluvainen Perniön kuntoutumiskeskuksesta, johtaja Lasse Lindvall Asuntotuki Alku ry:stä, toiminnanjohtaja Pertti Purhonen ja terapeutti Olavi Pirnes Kriisipalvelusta, pääsihteerin Nina Wrede Naiset yhdessä irti päihteistä ry:stä, projektityöntekijä Kaarina Collin ja tutkija Jaana Kauppinen Saapas-projektista ja sosiaalisiihteerin Kari Peltonen. Valiokunta on lisäksi tutustunut Helsingin kaupungin Kyläsaaren laitokseen ja Kalliolan kuntoutuskeskukseen.

Valiokunta päätti keskittyä mietinnössään käsittelemään alkoholin kulutuksen kasvua ja päihdehuollon eri hoitomuotoja, erityisesti akuuttipalveluja.

Alkoholin kulutuksen kasvu

1980-luvun puolivälissä alkanut alkoholin kulutuksen kasvu on kertomusvuosina jatkunut. Vuodesta 1988 vuoteen 1989 asukasta kohden laskettu kulutuksen kasvu oli 4,3 %. Kun viinan kulutus on säilynyt lähes ennallaan ja väkevien viinien ja muiden väkevien juomien kulutus hieman laskenut, kasvu aiheutuu vahvan oluen ja mietojen viinien käytön lisääntymisestä. Suomessa melko uudet alkoholin käyttötavat, kuten viinin ja oluen käyttö ruokajuomana, eivät ole korvanneet perinteistä väkevien juomien käyttöä. Valiokunta katsoo tämän kehityspiirteen huolestuttavaksi varsinkin, kun samaan aikaan alkoholin kulutus vertailumaista sekä runsaasti viinejä käyttävässä Ranskassa että runsaasti olutta käyttävässä Saksassa on selvästi vähentynyt.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan alkoholin käytön lisääntymisen keskeisin syy on suotuista taloudellisen kehityksen ja kuluttajien reaalitulosten kasvu. Kuitenkin samaan aikaan taloudellisesti Suomeen verrattavissa maissa kuten Pohjoismaissa Ruotsissa, Tanskassa ja Norjassa kulutuksen kasvu on pysähtynyt tai kääntynyt selvään laskuun. Toisaalta aivan tuoreimmat tilastotiedot osoittavat, että Suomessakin alkoholin kulutus on olennaisesti vähentynyt, minkä arvioidaan johtuvan lamasta tai sen uhasta ja hinnankorotuksista.

Alkoholi on Suomessa Norjan ohella Euroopan kalleinta. Euroopan yhentyminen ja kansainvälistyminen asettavat rajat hintapolitiikan käytölle kulutuksen rajoittajana. Paine kohdistuu tällöin erityisesti korkealaatuisiin alkoholi-juomiin, jotka ovat suhteessa sisältämänsä alkoholin määrään ankarasti verotettuja. Valiokunta esittää selvitetäväksi, onko alkoholijuomien hintarakenne alkoholipoliittisesti tarkoituksenmukainen.

Alkoholilain toteutumisen valvonta tarkastuksineen ei myöskään ole olennaisesti vaikut-